

Чиркова Т. І., студент магістратури
Міжнародного науково-технічного
університету імені академіка Ю. Бугая

СПІЛЬНІ Й ВІДМІННІ РИСИ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ ТА ЗЛОЧИНУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

На сьогоднішній день порівняльні дослідження сучасних проблем українського законодавства та законодавства інших країн, зокрема ЄС, набувають все більшої актуальності, що не дивно, враховуючи інтеграційний курс на ЄС та прагнення обміну досвідом, або принаймні критичного аналізу у порівнянні, щоб зрозуміти, що допомагає європейським державам успішно вирішувати спірні питання, що виникають у кваліфікації правопорушень. До того ж, після прийняття у 2012 році Кримінального процесуального кодексу та появи в ньому інституту кримінальних проступків, очевидним є загальна проблема розмежування кримінальних проступків та злочинів, а також відповідної градації покарання. Тому досить цікавим є порівняння існуючих понять в нашому законодавстві та законодавстві західних сусідів і зрозуміти, наскільки відрізняється підхід у визначенні та чи може гіпотетично підійти нашій законодавчій системі концепція кримінального проступку.

Останні роки Україна робить досить активні кроки до того, щоб вступити до Європейського Союзу, що зумовлює необхідність дотримання міжнародних договорів, конвенцій та угод, які містять спільну правову базу і норми країн ЄС.

Вітчизняний законодавець передбачає визначення злочину за КК України, як передбачене Кримінальним кодексом суспільно небезпечне, винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Злочини класифікуються на: злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі.

Важливим і у той же час спірним на сьогоднішній день є питання виокремлення в кримінальному праві інституту кримінальних проступків. На розгляд Верховної Ради України наразі подано декілька законопроектів, які встановлюють критерії віднесення тих чи інших діянь до категорії кримінальних проступків та перспективи їх запровадження в

нашій державі. Доцільним, у цьому контексті, є врахування досвіду зарубіжних країн.

Між тим, законодавство зарубіжних країн нерідко поділяє злочини та кримінальні проступки на види зовсім за іншими критеріями. Так, наприклад, КК Франції – є яскравим прикладом прагнення до гуманізації. КК Франції повністю приведений у відповідність до найважливіших міжнародних правових актів в сфері міжнародного співробітництва у боротьбі із злочинністю: Єдиною Конвенцію про наркотичні засоби, Гаазькою конвенцією про боротьбу із незаконним захопленням повітряних суден, Європейською конвенцією про боротьбу із тероризмом, Конвенцією про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням та навчанням найманців тощо. Структура «умовної» Особливої частини КК Франції є дуже складною. Але там є окрема глава 3, яка міститься у відділі 6 «Про поставлення людини в небезпеку» (відділ 1 «Про створення ситуацій, небезпечних для інших людей». Тобто французьке законодавство орієнтується не тільки на основну цінність суспільства людину окремо, а й всіх людей разом як громадян. У КК Франції взагалі система покарань в своїй структурі поділяється на кримінальні (за злочини), виправні (за проступки), поліцейські за порушення.

Саме введення кримінальних проступків і було здійснено в ході правової реформи у Франції з метою виховання солідарності людей у небезпеці, з метою уникнення байдужості та егоїзму ставлення громадян один до одного.

У КК Бельгії проступки не відділені від злочинів, і норми відповідальності не виділені в окрему структурну частину. Отже, розмежування злочину та проступку за кримінальним законодавством Бельгії відбувається за критерієм покарання, інших критеріїв розмежування цих правопорушень КК Бельгії не містить.

В той час як у Франції та Німеччині та Бельгії існують вище розглянуті статті, КК України не передбачає статті, спрямовані на захист майбутнього життя конкретної людини, груп людей або людства в цілому, інтересів сім'ї та інших важливих загальнолюдських цінностей.

Введення у кримінальне законодавство України поняття інституту проступку як наслідування законодавству країн ЄС, останнім часом вимагає визначення у ньому покарань та

спеціальних заходів, застосованих за вчинення передбачених у ньому дій. Тут враховується і міжнародний досвід та визначатиметься нова система покарань.

До таких відносяться штраф, штрафо-дні та позбавлення права обіймати ту чи іншу посаду, громадські роботи та позбавлення майна.

У свою чергу, автори концепції реформування кримінальної юстиції України окреслили коло діянь, що на законодавчому рівні потрібно визначати як кримінальний проступок: окремі діяння, що за чинним законодавством КК України належать до злочинів невеликої тяжкості і не мають ступеня суспільної небезпеки та передбачені чинним законодавством адміністративні правопорушення діяння, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо). Отже, за основу тут покладено визначення характеру правопорушення та характеру покарання.

Сучасні дослідники вважають, що формальним критерієм поділу кримінальних правопорушень на злочини та кримінальні проступків в Україні як і у Польщі повинен бути розмір покарання, яке передбачене за вчинення кримінального правопорушення, що також може бути характеристикою суб'єктивної сторони складу злочину.

Як висновок, можна констатувати, що українському кримінальному законодавству, перш за все, потрібна уніфікація та типологізація, щоб створити однойменні ознаки всіх складів злочину, визначити ієрархію, сформулювати критерії класифікації кримінальних правопорушень (проступків та злочинів), щоб визначити які діяння є злочинами, а які є проступками. Та до того ж, обов'язково мають бути враховані тенденції законодавства країн ЄС, які йдуть шляхом гуманізації та взятий до уваги досвід, який вони використовують у законодавчій кримінальній практиці вже багато років.